

www.e-rara.ch

[Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia]

Jacobus

[Strassburg], [1481]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-122203>

CXIV. De assumptione Beate Marie Virgis

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

CLXIII. De Assumptione Beate Marie.

Qui cum thesauros ecclesie discerneret, inuenit thesaurum quem non tyrannus eripet, sed quem pietas possideret, inuenit thesaurum unde vere diuitie peteretur, spreuit fauores tyranni ut cum regis perpetui gratia probaret, membris diuidi non refugit ne nexibus diuelleretur eternis. **B**ubulcus quidam nomine petrus, cum in festo marie magdalene plaustrum iunxisset, et boues sequens ipsos maledictis irgeret, primum boues et aratrum a fulmine absumuntur et ipse petrus qui ipse iunctus fuerat supplicio atrociori torquebatur. **M**agna ignis eum arripuit adeo quod carnibus et nervis tibie et cruris consumptis ossa parerent, et ipsa tandem tibia a sua compage penitus solueretur. **T**unc ille ad quandam ecclesiam beate virginis accedens, tibiam ipsam in quodam foramine ipsius ecclesie abscondit, et beatam virginem lacrimis et precibus pro sua liberatione rogauit. **E**t ecce nocte quadam beata virgo cum beato ypolito ei in visione affuit, et eidem ypolito ut petrum pristinae sanitati restitueret impauit. **S**tatimque sanctus ypolitus tibiam de foramine accipiens, loco suo quasi surculum arbori in momento inseruit. **I**n qua insitione tantos dolores sensit, ut suis clamoribus totam familiam excitaret. **Q**ui surgentes et lumen accedentes, petrum duo crura et duas tibias habere conspiciunt. **S**ed se deludi putantes, ipsum iterum atque iterum correctabant, et membra vera ipsum habere conspiciabant. **Q**ui vix eum excitantes vni hoc sibi acciderit sciscitatur. **S**ed ille eos ludere existimans tandem victor rem vidit et extupuit. **S**ed tamen coram noua mollior quam vetusta, ad sustentationem corporis non poterat exequi. **U**nde ad publicationem miraculi per annum claudicauit. **E**t tunc iterum beata virgo eidem apparenti sancto ypolito dixit ut quod curatori deesset supplere deberet. **E**uigilans igitur et se plene sanatum inueniens reclusorium introiit. **C**ui dyabolus in specie nude mulieris frequentissime apparebat, et nudam ei se ingerens quanto ille fortius resistebat tanto illa impudentius incubebat. **C**um ergo illa eum plurimum vexaret, tandem ille stolam sacerdotalem accipiens collum eius cinxit, et mox dyabolo abscedente cadaver putridum ibidem remansit. **T**antumque fetor inde exalauit, ut nullus qui hoc vidit ambigeret quod corpus alicuius mulieris mortue fuisset et quod dyabolus assumpsisset. **CLXIII.**

De assumptione beate marie virginis

CLXIII.

Assumptio beate marie virginis qualiter facta sit ex quodam libello apocryfo qui iohannem euangeliste ascribit edocetur. **A**pplis namque ob predicandis gratias diuersas mundi subeuntibus regiones virgo beata in domo iuxta mortem suam posita deum remansisse. **Q**uiaque loca filii sui scilicet locum baptismi, ieiunii, orationis, passionis, sepulture, resurrectionis, et ascensionis, quoad vixit deuotione sedula visitauit. **E**t secundum quod ait epyhanus, xxiii. annis post ascensionem filii sui supuixit. **R**efert ergo quod beata virgo quam christum concepit erat annorum, xiiii. et in quiddecimo ipsum peperit, et vixit cum eo annis

xxxiii. et post mortem xpi supuixit xxxiii. annis. Et fm hoc quādo obiit
erat annoz. lxxii. Probabili⁹ tamē videtur quod alibi legitur. vt. xii. an
nis filio supuixerit. et sic sexagenaria sit assumpta. cū apli toridē ānis p
dicauerit in iudea et circa ptes illas. sicut ecclesiastica tradit bystoria.
Die igit⁹ qdā duz in filii desiderii corz virgīs vehe^mter accēdit estuās
anim⁹ p^mouet. et in exteriorē lacrimaz abūdāriā excitat. Lūqz ad tēp⁹
subtracti filii eq̄nimit⁹ nō ferret subtracta solacia. ecce āgelus cū mul
to lumie eidē astitit et reuerēter vtpote sui dñi m̄em salutauit. **Q**ue in
quit bñdicta maria suscipiens benedictōez illi⁹ qui mādauit salutem ia
cob **E**cce aut⁹ ramuz palme de paradiso ad te dñam attuli quem ante fere
tz portare iubeas. cū die tercia de corpore assumeris **N**am fili⁹ tuus te
m̄em reuerendā expectat. **C**ui maria rñdit. **S**i inueni grāz i oculis tu
is. obsecro vt nomē tuū michi reuelare digneris. **S**ed hoc peto instāti⁹
vt filii et fr̄es mei apostoli ad me piter p̄gregentur. vt eos āteq̄ moriar
corp^{alib} oculis videā. et ab eis sepeliri valeaz. et ip̄is p̄ntibus sp̄m deo
reddā. **H**oc itēz peto et obsecro vt aīa mea de corpe exiēs nullum sp̄m
tērrimū videat. nullaqz michi sathane potestas occurrat. **C**ui angel⁹
Cur scire desideras dñā nomē meum. qd̄ ammirabile est et magnū. **E**c
ce aut⁹ om̄es ad te hodie cōgregabūtur apli. qui nobiles tibi exhibebūt
exequias funeris. et in eoz p̄spectu sp̄m exalabis. **N**am qui olim pphe
tā de iudea in babilonem in crine attulit subito. ip̄e p̄culdubio ad te apo
stolos adducere poterit in momēto. **M**alignū aut⁹ sp̄m videre cur metu
is. cum caput eius om̄ino cōtriueris. et spoliaueris ip̄sum sue potestatis
impio. fiat tñ voluntas tua vt ip̄os nō videas. **H**is dictis angelus cum
multo lumie celos ascendit. **P**alma aut⁹ illa nimia claritate splendebat.
et erat q̄dem virge viriditate cōsimilis. sed folia ip̄ius vt stella matutia
fulgebāt. **F**actuz est autez dum iohānes in epheso p̄dicaret. celū repēte
intonuit. et nubes candida ip̄m sustulit ac raptū ante marie ianuā collo
cauit. p̄cutiensqz hostiū interius introuit. et reuerēter virgo virginem
salutauit. **Q**uē felix maria cōspiciēs. vehe^mter obstupuit et pre gaudio
lacrimas cōtinere nequit. **B**ixitqz **F**ili iohānes memor esto verborum
magistri tui. quib⁹ me tibi matrē. et te michi in filium p̄mēdauit. **E**cce a
dño euocata debitū hūane cōdicōis exoluo. ac corp⁹ meū tibi cura solici
ta recōmēdo. **A**udui em̄ iudeos inuisse consiliū dicētes **E**xpectem⁹ viri
fr̄es quoadusqz illa q̄ iesū portauit subeat mortē. et corp⁹ eius cōtinuo ra
piemus. ac iniectū ignib⁹ cōburem⁹. **T**u igitur hanc palmam deferri fa
cies ante feretz. cum corp⁹ meū duxeritis ad sepulcr⁹. **B**ixitqz iohānes
Quētinā hic essent om̄es apli fratres mei. vt decēter tibi parare possem⁹
exeq̄as. ac exoluere laudes dignas. **H**ec illo dicente. om̄es apli de locis
in quibus predicabant a nubibus rapiuntur. et ante marie hostiū collo
cantur. **Q**ui videntes se ibidem insimul congregatos mirabant dicētes

.LXXIII. De Assumptione Beate Marie.

Que nam cā est ppter quā nos hic dñs insil' congregavit. Iohānes igitur ad eos exiit. et dñas de corpe recessurā pdixit. Et addidit dicēs. Videte fratres ne cū obierit aliq̄s eam defleat. ne hoc videns pplus pturbetur et dicat. Ecce quō isti timent mortē q̄ tñ alius pdicant resurrectōz. **B**eronisi' pauli apli discipulus in li. de diuis nomibus hoc idem asserit aplos scz in dormitōe virginis puenisse. et se siliter interfuisse. ac vnam quēqz in laudem xpi et virginis smonem fecisse. Ait ei sic loqns ad ierotheuz. Nos vt nosti et ipe. et multi sanctorū nostrorū fratrum puenim' ad visionem corporis vite pncipis et qd̄ deū suscepit. Aderat at et frater domi iacob' et petrus et sūma et puectissima theologorū sūmitas paul'. **P**ea visum est p' visioz vt vniuersi gerarche laudarēt. sicut vn' qsqz erat sufficiens. infinite virtutis bonitatē teartice infirmitatis. **Hec dyonisius.**

Cū at beata maria oēs aplos congregatos vidisset. dñm bñdixit. et i medio eorū ardentib' lapadibus et lucernis psedit. Circa vero horā noctis terciā iesus adueit cū angelorū ordinib'. patriarcharū cetib'. martirum agmib'. p'fessorū acie. virginūqz choris. et añ thoz virgis acies ordinātur et dulcia cātica frequentātur. **Q**uales at ereq̄e ibidē celebrate sint. ex pdicto libello q̄ iohāni ascribit edocetur. **M**az p'or ipe ies' ichoauit et dixit. **V**eni electa mea et ponā in te thronū meū. qz p'cupiui spēm tuam. **E**t illa. **P**aratū cor meū dñe paratū cor meū. **T**ūc oēs q̄ cum iesu venerant dulciter intonauerūt dicentes. **H**ec est q̄ nesciuit thoz in delictis. habebit fructū in refectōe aīaz sanctorū. **I**pa at de semetipā cecinit dicēs **B**eatā me dicent oēs generatōes **Q**z fecit mihi mag' q̄ potens est. et sāctuz nomen ei'. **T**ūc cātor cātorū oibus intonauit excellenti'. **V**eni de libano spōsa. veni coronaberis. **E**t illa. **E**cce venio. qz i capite libri scriptum est de me vt facerez volūtatem tuā de'. qz exultauit spūs me' in te salutari meo. **S**icqz marie aīa de corpe egredif. et in vlnas filii aduolauit. **F**uitqz tā a dolore carnis extranea qz a corruptōe extiterat aliena. **D**ixitqz aplis dñs. **C**orp' virginis matris in vallem iosaphat deferte. et in monumento nouo qd̄ ibidem iuenietis illud recōdite. et me ibidem tri duo dōec ad vos redeā expectate. **S**tatiqz circūdederūt eā flores rosarū scz cet' martirū. et lilia puallū agmīa scz angelorū p'fessorū et virginū. **P**ea eā apli clamitāt dicentes. **V**irgo prudentissima q̄ p'gredieris. **E**sto nrī memor o dñā **T**ūc ad pcentū ascendentiū cet' q̄ remāserāt admirati cōcite obuiā pcesserunt. **V**identesqz regē suū femine aīaz in vlnis p'p'riis batulātem. illāqz sup illum innixā. obstupefacti clamare ceperūt dicētēs **Q**ue est ista q̄ ascendit de dextro deliciis affluens innixa sup dilectū suū **Q**uibz cōcomitantes dixerūt. **I**sta est specōsa inter filias hierusalem sicut vidistis eā plenā caritate et dilectōe. **S**icqz in celū gaudens suscipitur. et a dextris filii in throno glorie collocatur. **A**postoli at viderunt eius animam tanti esse candoris vt nulla mortaliū lingua possit effari.

Tres autem virgines que ibidem erant cum corpore eius lauandi gratia expoliassent. tanta statim corpus eius claritate resplenduit ut tangi quidem ad lauandum posset. videri autem non posset. Tandem autem lux illa ibidem resplenduit. donec corpus a virginibus lotum fuit. **A**ppli autem corpus eius reuerenter ceperunt. et super feretrum posuerunt. **D**ixitque iohannes petro. **H**anc palmam autem feretrum petre portabis. quia dominus nobis te protulit. et suorum omnium pastorem et principem ordinauit. **C**ui petrus. **H**anc potius portare te conuenit. quia virgo. domino es electus et dignum est ut palmam virginis virgo ferat. **T**u super peccata domini recumbere meruisti. et exinde sapientie ac gratie plus ceteris fluente potasti. **E**t iustum videtur ut quod a filio recepisti plus muneris impendas virgini plus honoris. **T**u igitur portare debes hanc palmam luminis ad exequas sanctitatis. quod potatus es poculo lucis de fonte perpetue claritatis. **E**go autem portabo cum feretro sanctum corpus. **C**eteri autem appli fratres nostri circumdantes feretrum referant laudes deo. **P**aulus autem dixit ei. **E**t ego quod minimum omnium vestrum sum portabo tecum. **E**leuantes itaque petrus et paulus feretrum petrus incepit cantare ac dicere. **E**xit israel de egipto alia. **C**eteri autem apostoli cantum dulciter persequuntur. **D**ominus autem feretrum et apostolos nube protegit. ita quod ipsi non videbantur. sed tantum eorum vox audiebatur. **A**ffuerunt et angeli cum ipsis concinentes et totam terram sonitu mire suauitatis replentes. **E**xcitati omnes ad tam dulcem sonum et melodiam de ciuitate velocius exeunt. et quendam hoc sit diligenter sciscitatur. **T**unc extitit quod diceret. **M**ariam illam discipuli iesu efferunt mortuam. circa illam hanc quam auditis percipiunt melodiam. **T**unc ad arma omnes percurrerunt et se mutuo hortabantur dicentes. **V**enite omnes discipulos occidamus. ac corpus illud quod seductorem illum portauit ignibus comburamus. **P**riiceps autem sacerdotum hoc videns obstupuit et ira repletus ait. **E**cce tabernaculum illius quod nos et genus nostrum conturbauit qualem gloriam nunc accepit. **E**t hoc dicens manus ad feretrum misit volens illud euertere. ac ad terram deducere. **T**unc manus eius subito ambe aruerunt. et lectulo adhaeserunt. ita ut ad lectulum manibus penderet et nimio cruciatu veratus lamentabiliter eiularet. **R**eliquus autem populus ab angelis quod erant in nubibus cecitate percussus est. **P**riiceps autem sacerdotum clamabat dicens. **S**ancte petre in hac tribulatione me non despicias. sed pro me obsecro ad dominum preces fundas. **M**emor enim debes esse quomodo tibi astiti et quomodo te accusante aucilla hostiaria excusavi. **C**ui petrus. **I**n obsequiis domine nostre impediti sumus. et curationi tue intendere non valemus. **V**erum tamen si in dominum nostrum iesum et in hanc que ipsum genuit et portauit credideris. spero quod continuo sanitatis beneficio poteris. **Q**ui respondit. **C**redo dominum iesum christum verum esse filium dei. et hanc sacratissimam matrem eius. **S**tatimque a feretro manus eius solute sunt sed tamen in brachiis adhuc ariditas remansit. et dolor vehemens non recesserat. **D**ixit ei petrus. **D**isculare feretrum et dic. **C**redo in deum iesum christum quem ista in vtero

portavit. et post partum virgo permansit. Quod cum fecisset continuo postine est redditus sanitati. Dixitque ei petrus. Accipe hanc palmam de manu fratris nostri iohannis. et ponas eam super populum excecatum. et quicumque credere voluerit recipiet visum. qui autem credere noluerit. videre non poterit in eternum. Mariam autem portantes apostoli in monumento posuerunt. et iuxta illud ut dominus iusserat presederunt. Tercia autem die veniens iesus cum multitudine angelorum ipsos salutavit dicens. Pax vobis. Qui responderunt. Gloria tibi deus qui facis mirabilia magis solis. Et dixit apostolis dominus. Quid gratie et honoris vobis videtur ut me nunc proferas genitrici. Et illi. Iustum videtur domine huic tuis ut sicut tu devicta morte regnas in secula. sic tue resuscites matris corpusculum. et a dextris tuis colloces in eternum. Quo annuente michael angelus continuo affuit et marie animam coram domino presentavit. Tunc salvator locutus est dicens. Surge prima mea. columba mea. tabernaculum glorie. vasculum vite. templum celeste. ut sicut per coitum labere non sensisti criminis. sic in sepulchro solutus corporis mine patiaris. Statimque anima ad marie accessit corpusculum. et de tumultu perdidit gloriosum. Sicque ad ethereum assumit thalamum comitante se cum multitudine angelorum. Thomas autem cum abesset: et rediens credere recusaret. subito zonam quam corpus eius percinctum fuerat ab aere recepit illesam. ut vel sic intelligeret quod totaliter fuisset assumpta. **B.** Hoc autem totum quod predictum est videtur esse illud apocryfum de quo hieronimus in epistola siue sermone ad paulam et eustochium sic ait. Ille sane libellus vere apocryfus est censendus nisi quo ad aliqua fide digna que videntur a sanctis approbata. que sunt novem scilicet quod promissa sit et exhibita virgini omnimoda consolatio. apostolorum omnium congregatio. sine dolore consummatio. sepulture in valle iosaphat propria ratio. exequialis devotio. christi et totius curie celestis obuiatio. iudeorum persecutio. miraculorum in omni causa decencie coruscatio. in anima simul et corpore assumptio. Porro alia multa sunt ibi posita potius ad simulatos quam ad veritatem. ut quod thomas non affuerit. et veniens dubitaverit. et his similia que per se patent que sunt relinquenda potius quam asserenda. **C.** Vestimenta autem ipsius ad consolatorem fidelium dicuntur in tumultu remansisse. Unde et de quadam parte ipsarum vestium tale miraculum trigisse narratur. Cum dux normannorum urbem carnotensium obsidisset. episcopus illius urbis tunicam beate marie que ibidem suabatur more vexilli haste impositus et subsequente populo securus ad hostes exiit. Statimque omnis hostilis exercitus amentia et cecitate percussus est. stabatque totus corde tremulus. et totus animo stupefactus. Quod illi de civitate videntes. divino iudicio supradidit. et atrociter hostes cedunt. Quod beate marie plurimum displicuisse probatur. ex eo quod prius tunicam illa disparuit et visum continuo hostis recepit. **I.** In revelationibus sancte elisabeth legitur. quod dum ipsa elisabeth quadam vice in spiritu rapta esset vidit in loco valde remoto quoddam sepulchrum multo lumine circumfusum. et quasi speciem mulieris in eo. et circumstabat multitudo angelorum

et post pusilluz de sepulcro erepta est. et in sublime cum illa astantiū mul-
titudine eleuata. Et ecce in eius occursum vir quidā de celis admirabilis
et gloriosus aduenit. portans in dextra crucis vexillum. et cum eo infini-
ta milia angeloz. Sicqz eam alacriter suscipientes. cum magno conce-
tu eam in celos deduxerunt. Post modicū vero tempis elisabeth ange-
lum cū quo sepe loquebatur de p̄dicta visione interrogauit. Qui respon-
dens ait. Ostensuz est tibi in hac visione quomō tam in carne qz in spi-
ritu domina nostra in celum assumpta est. Sicut at̄ in eisdem reuelatō-
bus sibi reuelatum esse q̄ post .xl. dies sui transit⁹ in corpe sit assumpta.
Nam beata maria secū colloquēs ait. Post ascensionem domi anno inte-
gro et tot dieb⁹ quot sunt a die ascensionis vsqz ad diez mee assumptōis
supuixi. Omēs at̄ apostoli dormitōni mee interfuerūt. et corpe meum re-
uerēter sepulture dederūt. Sz q̄dragesima die p̄ modū resurrexi. Cum
at̄ elisabeth eaz interrogasset vtz hoc manifestare vel celare deberet di-
xit. Nec carnalib⁹ et incredulis reuelāda. nec deuotis et fidelib⁹ abscon-
denda. **E** Notādum est ergo q̄ gloriosa virgo maria assumpta
et exaltata est integraliter honorabiliter letāter et excellenter. **A**ssūp-
ta est em̄ integre in anima et corpe sicut pie credit ecclesiā. Quod q̄dem
multi sanctorū nō solū asserūt. sed etiā hoc pbare aptis ratōibus molū-
tur **B**ernardi. n. ratō est. Qm̄ sāctorū corpa de p̄ciōse sublimauit. vt
puta petri et iacobi. tam gloriose venerabilia reddidit. et honore tā miri-
fico sublimauit. vt et ip̄is deputetur loc⁹ eoz veneratōi p̄gruus. et ad ip̄a
mund⁹ p̄peret vniuers⁹. Si igitur marie corpe sup̄ terras esse dicatur et
tñ nec deuota frequentetur visitatōe fidelīū. nec eidem loc⁹ deputet bo-
noris. numiz videbitur xp̄c honore materni corpis p̄tempisse. cum tam̄
sup̄ terrā alioz sanctorū corpa sic honoret **H**iero. etiā di. qd̄. xviii. lzal.
septēbris maria ad celos ascendit Quod vero dicit. de marie corpali as-
sumptōne eccl̄a poti⁹ elegit pie dubitare qz aliqd̄ temere diffinire. in se-
quentib⁹ credendū esse sic pbat. Si nō desunt q̄ dicunt in his q̄ cuz xp̄o
resurrexerunt p̄petuā resurrectōz iā esse completā. et nonnulli credāt cu-
stodem virgīs iobānem etiā glorificata carne gaudere cū xp̄o cur id nō
maḡ est credenduz de matre saluatoris. Qui. n. dixit. honora patrem et
matrē. et non veni soluere legem sz adimplere. p̄fecto matrez suā sup̄ omēs
honorauit. Nec nos de beata maria modo factū ambigim⁹. **A**ugu-
at̄ non solum hoc affirmat. sed etiā trib⁹ ratōib⁹ hoc pbat. Et p̄ma q̄dez
est carnis xp̄i et virgīs vnitas. Ait enī sic. Putredo nāqz et vermis hūa-
ne est opprobrium conuiciōis. a quo opprobrio cum iesus alien⁹ sit marie na-
tura excipitur quā iesus de ea assumpsisse p̄batur. Secunda rō est corpo-
ris ei⁹ dignitas. Unde ait. Thronum dei. thalamum dñi. tabernaculuz
xp̄i dignum est ibi esse vbi est ip̄e. Tā p̄ciosum thesaur⁹ dignius est celo
suari qz terra. Tercia est virgialis carnis p̄fecta integritas. Ait. n. lic.

Letare maria leticia inenarrabili. corpe et anima in proprio filio cum proprio filio per proprium filium. Nec sequi debet corruptionis eruna quam nulla secuta est tamen filium pariendo integritatis corruptio ut sit spiritus incorrupta quam tanta profudit gratia. sit integre vivens quam omnem integram perfectamque genuit vitam. sit cum illo quem in suo gessit utero. sit apud illum illa quam genuit fovit et aluit illum maria dei genitrix dei mistrix et fuitrix. *Beatus* quia aliter sentire non audeo. aliter dicere non presumo. Ad hoc facit quod ille egregius versificator ait. *Scandit ad ethera virgo puerpera virgula yesse. Non sine corpe sed sine tpe tendit adesse.* *Secundo letater.* *Beatus* hoc dicit gerardus episcopus et martyr in suis omeliis. *Hodie virginem beatam celi susceperunt letater. angeli gaudento. archangeli iubilando. throni exultando. donationes psallendo. principatus armonizando. potestates cytharizando. cherubin et seraphin hymnizando atque ad supernum divine maiestatis tribunal ducendo.* *Tercio honorabiliter* quia ipse iesus et totus militie celestis exercitus eidem obviam venit. *Ubi hiero.* Quis illud cogitare sufficiat quam gloria hodie regina mundi processit. quanto devotio affectu tota in eius occursum celestium legionum processerit multitudo. quantum ad thronum canticis sit deducta. quam placido vultu quam serena facie quam divinis amplexibus a filio sit suscepta et super omnes creaturas exaltata. *Idem.* *Hodierna die credendum est militiam celorum festiue genitrici dei obviam advenisse eamque ingenti lumine circumfulsisse et usque ad dei thronum cum laudibus et canticis spiritualibus produxisse. celestem quam militiam hierusalem tunc ineffabili leticia exultasse et iocundam tam ineffabili caritate et omni gratulatione iubilasse quam festiuitas hec quam nobis hodie reolvit annua. illis omnibus facta est continua.* *Credit* quam quia ipse salvator per se totus festinus occurrerit et cum gaudio eam secum in throno collocaverit. alias quam non impleisset quod in lege ipse mandavit honora preem tuam et matrem tuam. *Hec hiero.* *Quarto excellenter.* *Hiero.* *Hec est dies in qua usque ad throni celsitudinem intemerata mater et virgo processit atque in regni solio sublimata post christum gloriosa resedit.* *Qualiter* autem in celesti gloria sublimata et honorificata sit ostendit beatus gerardus in suis omeliis dicens. *Solus dominus iesus christus potest hanc magnificare quemadmodum fecit ut ab ipsa maiestate laudem continue accipiat et honorem. angelicis stipata choris. archangelicis vallata turmis. thronorum hinc inde possessa iubilantibus. donationum circumcincta tripudiis. principatum circumseptis obsequiis. potestatum amplexata plausibus. virtutum girata honoribus. cherubin circumstantiata hymnificationibus. seraphin undique possessa ineffabilibus cantationibus.* *Ipsa* quam ineffabilissima trinitas peni tripudio sibi applaudit atque sua gratia in ea tota redundante omnes eidem attendere facit. *Apostolorum* splendidissimus ordo incessabili laude eam extollit. *Martyrum* multitudo omnimode supplicat tante domine. *Confessorum* exercitus innumerabilis continuum sibi personat cantum. *Virginum* candidissima continuo iugem choream

ad suam celebrat glam. **I**nuite etiam infernus sibi ululat et peccissimi demones cōclamant. **Q**uidam clericus virgini marie deuotus. q̄ do-
lore q̄nqz vulnery xpi eā quotidie p̄ hec verba q̄si psolari studebat dices
Gaude dei genitrix virgo immaculata. gaude q̄ ab āgelo gaudiū susce-
pisti. gaude q̄ genuisti eterni lumis claritatem. gaude mater. gaude lau-
cta dei genitrix virgo. **T**u sola mater innupta. te laudat omis creatura
z factura. genitrix lucis. sis p̄ nobis quesum̄ p̄petua interuentrix. **D**ic-
cū nimio languore corrept̄ ad extrema venisset. pauore pturbari cepit.
Cui virgo apparens dixit. **C**ur fili tāto timore trepidas q̄ totiens mihi
gaudiū nunciasti. **G**aude etiā tu z vt eternaliter gaudeas veni mecum.

Miles q̄dam potens valde z diues dū omia bona sua idis cre-
ta liberalitate disp̄geret. ad tantā deuenit iopiā vt q̄ psueuerat maḡ tri-
buere iā incipet m̄imis indigere. **H**abebat at̄ quādam vxorem pudicissi-
mam z beate marie valde deuotā. **A**ppin̄q̄te autem q̄dam solēnitate
in q̄ p̄dictus miles multa donaria cōsueuerat elargiri. cum iam q̄d tribu-
eret nō haberet. nimia psusiōe z verecundia duct̄ quousqz p̄dicta tran-
sisset solēnitas defrum locum meroris amicū expetiit. vt fortune sue in-
cōmoda plāgeret z verecundiā euitaret. **E**t ecce subito q̄dam eqū val-
de terribilis. terribiliozem h̄ns sessorē ad eū accessit. **C**ui sessor euz al-
loquitur. z causam tāte tristicie sciscitat. **C**ui cū omia q̄ sibi p̄tigerat p̄-
ordinem enarrasset. ille ait. **S**i mihi in modico obt̄pare volueris magis
q̄z antea gl̄a z diuitis abundabis. **S**pondet ille p̄ncipi tenebrarū se q̄d
q̄d iusserit libenter facturū dum mō ip̄e sibi impleat q̄ p̄mittit. **E**t ille. **E**c-
ce p̄gens in domum tuā in tali loco req̄ras. z ibidem tot auri z argenti
p̄odera. tot lapides p̄ciosos iuenies. **A**dibi at̄ hoc facias vt tali die vxorē
tuā buc ad me adducas. **S**ub tali p̄missiōe miles ad domū reuertit̄
z in loco de quo sibi dixerat q̄rens omia repperit q̄ p̄dixit. **Q**ue iuenies
mox emit palatia. largitur dona. redimit fundos. p̄parat suos. **A**pp̄i-
quāte vero die statuta. vxorem suā vocauit z dixit. **E**quū cōscendite. q̄a
aliquo lōḡi mecum p̄gere vos oportet. **A**t illa tremens ac pauēs. z vt
ri impio p̄radicere nō p̄sumens beate marie se deuote p̄mendauit. z p̄-
viz abire cepit. **C**um autez longius p̄cessissent. z in via quandam eccle-
siam inuenissent. illa de equo descendens ecclesiam intrauit. viro exteri-
us expectante. **C**um vero beate marie se deuote cōmendaret. illa subito
obdormiuit. z virgo glorioza. p̄dicte matrone in habitu z qualitate per
omnia similis de altari p̄cessit. z foras exiens equum conscendit. matro-
na illa in ecclesia dormiente z remanente. **U**ir autem suam esse vxorem
arbitrans p̄fectus est. **C**um autem ad locum statutū venisset. ecce prin-
ceps tenebrarū cum nimio impetu veniebat. z ad locuz festinabat. **E**t
cum app̄pinquasset statim ille infremuit. z tremens ac pauens accedere
non p̄sumpsit. **D**ixitqz militi. **I**nfidelissime hominū cur me talit̄ illuxisti

et p̄ tantis beneficiis mihi talia cōtulisti. Ego enim tibi dixeram vt ad me deduceres tuam coniugē. ⁊ tu adduxisti domi genitricem. Volebam vxorem tuā. ⁊ tu adduxisti mihi mariā. Nā cū vxor tua mihi multas iferat iniurias de ea volebam expetere vltōnem. Et tu ad me istam adduxisti vt me torqueat et ad infernū mittat. Audiens hoc vir veheemēter stupebat. et p̄ timore et admiratōe nimia loqui nō poterat. Beata autem maria dixit. Qua temeritate nequā spūs deuote mee nocere p̄sumpsisti. Non hoc tibi impune cedit. Et nunc te hac plector sententia vt in infernum descendas. ⁊ alicui me cum deuotōne inuocāti nocere de cetero nō p̄sumas. Ille autē cum multo eiulato recessit. Et vir de equo exiliens se ad eius pedes p̄stravit. Quē virgo increpās. ad suam vxorem q̄ adhuc in ecclesia dormiuit iubet redire. ⁊ oēs diuitias demonis abiicere. Rediens igitur cum adhuc vxorem suam dormientē inueniret eam excitauit. ⁊ sibi q̄ acciderāt enarravit. Cum autē domum redissent. ⁊ omnes demonis diuitias abiicisset. in laude virgīs deuotissime p̄māserūt. ⁊ multas p̄ modū diuitias ip̄a largiēte virgīe receperūt.

¶ Ad iudiciū dei quidam in visione rapit. q̄ peccatorū sarcina ḡuabatur. Et ecce sathan affuit ⁊ dixit. Nihil in hui⁹ anima habetis pp̄rii. sed mei poti⁹ extat domini. Habeo. n. inde publicum instrumentū. Cui dixit dñs. Ubi est tuus instrumentum. Et ille. Instrumentū habeo qd̄ ore pp̄rio ip̄e dictasti. ⁊ p̄petuo duraturum sanxisti. Dixisti n. Quacūqz hora comederitis morte moriemini. Cum igit̄ iste sit de p̄gene illoz q̄ cibum vetidum comederūt iure instrumenti publici mecum in iudicō debet mori. Dixit autem dñs. Permittit tibi o homo p̄ te loqui. Ille autem obmutuit. Dixit iterū demon. **¶** Hea est itez p̄scriptōne. quia eam iam. xxx. annis possedi. ⁊ mihi tanqz seruus pp̄rius obediuit. Et adhuc ille obmutuit. Demon iterū dixit. **¶** Hea est etiam. quia ⁊ si aliqua bona fecerit. eius tamen mala incōpabiliter vincunt bona. Dominus autem nolens contra eum cito p̄ferre sententiam eidem terminum cōcessit octo diez. vt octauo die coram se cōpareret. ⁊ de his omnibus ratōem redderet. Cum igitur a facie domini timens ac merens abiret. quidam ei obuiavit. et causam tante tristicie requisit. Cui cum ille omnia p̄ ordinem retulisset. ait illi. **¶** Ne timeas. nec formides. quia de primo viriliter te iuuabo. Cum autem ab eo interrogaretur quo nomine vocaretur ait. Veritas est nomen meuz. Inuenit quoqz secundum qui p̄misit eum iuuare efficaciter de secundo. Interrogatus autem quo nomine vocaretur respondit. Justicia vocor. Die autem octauo ante iudiciū venit. ⁊ demon ei p̄mum obiecit. Ad quod respondens veritas ait. Duplicem mortem esse nouimus corporis scilicet et gebenne. Illud ergo instrumentum quod p̄ te demon allegas non loquitur de morte gebenne s̄z corporis. Quod quidem ex hoc manifestum est. quia cum omnes in illa sententia includantur s̄z q̄ corpore

morianur. non tamen omnes gehenne ignib⁹ moriuntur. q̄ntum enim ad mortem corporis est semp duraturum. quātum vero ad mortez aīe est p̄ xp̄i sanguinem reuocatum. Tūc demon videns quia in p̄mo succubuit. secūduz sibi obicere cepit. Sed iusticia affuit. ⁊ p̄ eo taliter respōdit. Licet eum multis annis seruum possederis. tamē ratō semp contra dicit. semp enim ratō murmurabat q̄ tam crudeli domio seruiebat. Ad tercium obiectum neminē habuit adiutorem. Dixitqz dominus. Affertatur statera ⁊ bona ⁊ mala omnia ponderētur. Veritas autem ⁊ iusticia peccatori dixerunt. Ad matrem misericordie que iuxta dominum sedet tota mente recurre. ⁊ eam in tui adiutorium inuocare stude. Quod cum ille fecisset. beata maria in eius adiutorium venit. ⁊ sup stateraz ex illa parte vbi erant pauca bona manum apposuit. Syabolus autem ex alia parte trahere conabatur. Sed mater misericordie p̄ualuit. ⁊ peccatorem liberauit. Ille igitur ad se rediens in melius vitam mutauit

In ciuitate bituricensi circa annos domini. d. xvii. cum cristiani in die pasche communicarent cum pueris xp̄ianorum quidam puer iudeorum ad altare accedens corpus domini cum eisdem percepit. Reuersus domuz cum a patre vnde venisset interrogaretur respondit se cū pueris xp̄ianis cum quibus ad scolas ibat ad ecclesiam iuisse ⁊ cum eis communicasse. Tunc pater eius furore repletus puerum apprehendit. ⁊ continuo in fornacem ardentem que ibidem erat piecit. Statim autē dei genitrix in specie imagis quā puer sup altare viderat eidez affuit ⁊ cum illesum ab igne seruauit. Mater vero pueri multos iudeorū ⁊ xp̄ianorum suis clamoribus congregauit. Qui videntes puerum in fornace nil lesionis habentem. ipsum inde extraxerunt. et quomodo potuisset euadere interrogauerunt. Qui respondit. Quoniam illa reuerenda dñā que super altare stabat mihi auxilium prebuit. ⁊ omne a me incendium propulsauit. Tunc xp̄iani intelligentes esse imaginem beate marie. patrem pueri acceperunt. ⁊ ip̄m in fornacem piecerunt. Qui continuo cōbustus ⁊ penitus consumptus est. **Q**uidam monachi ante diem iuxta fluum stabant ⁊ ibidem se fabulis ⁊ ociosis sermonibus exoluebant. Et ecce audiunt remiges p̄ flumen impetu nimio nauigantes. Quibus monachi dixerunt. Qui estis vos Et illi. Demones sumus qui animam ebrouni p̄positi domus regis francoz qui a monasterio sancti galli apostatauit in infernum deferim⁹. Quod audientes monachi vehementissime timuerunt ⁊ fortiter exclamanerunt. Sancta maria ora pro nobis. Quibus demones dixerunt. Bene mariaz inuocastis. vos enim discerpere ⁊ submergere volebamus. quia vos dissolute ⁊ extra horam confabulantes inuenimus. Tunc monachi redeunt ad cenobium. ⁊ demones p̄perant ad infernum. **E**rat q̄dam monachus valde lubricus. sed in beatam mariam valde deuotus. Quadam nocte ad scelus assuetum per

gens et coram altari transiens. beatam virginem salutavit. et sic de ecclesia exiens dum quendam fluuium vellet transire in aquam decidens expiravit. Cuius animam cum demones rapuissent. affuerunt angeli ut eam liberarent. Quibus demones dixerunt. Ut quid hic aduenistis. nihil in hac anima habetis. Statimque beata maria affuit. et cur animam eius rapere presumpserant increpauit. Illi autem dixerunt. quia eum finisse vitam in malis operibus inuenerunt. At illa. Falsa sunt que perferis. Scio enim quod aliquo pergens me primo salutabat. et rediens similiter faciebat. Quod si dicitis vobis vim fieri ponamus in iudicio summi regis. Cum de hoc coram domino disceptarent. placuit ei ut anima ad corpus rediret. et de suis actibus peniteret. Interea fratres videntes matutinas differri sacristam querunt. et usque ad fluuium pergetes submersum in aqua reperiunt. Cumque extracto corpore secum quid factum fuerat mirarentur ille repente ad vitam redit. et rem gestam referens. vitam in bonis operibus consummavit.

¶ Quaedam mulier a demone sibi visibiliter in forma hominis apparente multas molestias sustinebat. multaque remedia nunc aque benedictae asperisionem. nunc hoc. nunc illud adhibebat. sed nec sic ille cessabat. Quidam autem vir sanctus sibi consuluit. ut cum ad eam accederet. illa eleuatis manibus. sancta maria adiuua me. protinus exclamaret. Quod cum illa fecisset. dyabolus quasi lapide percussus territus stetit. et postmodum dixit. Malus dyabolus intret in buccam illius qui te istud docuit. Et statim euauit. nec ad eam postmodum accessit.

CR

¶ Modus sacratissime assumptionis marie traditur in quodam sermone ex diuersis dictis sanctorum compilato qui in pluribus ecclesiis solenniter legitur. Ubi sic habetur. Que in sanctorum patrum narrationibus in toto orbe de veneranda migratione dei genitricis inuenire potui ad ipsius laudem commemorare curavi. Sanctus cosmas cognomento vestitor ea que ab eorum posteris qui interfuerunt se didicisse certa relatione commemorat obmittendum non est. Ait enim. Quoniam enim christus ad se vite genitricem disposuit adducere. per angelum consuetum ei prenunciat dormitionis exitum ne mors inopinata veniens turbationem ipsi afferret. Obsecrauerat illa facie ad faciem cum adhuc in terra conuersaretur filium: ne videret quenquam spirituum malignorum. Premittit igitur angelum ad eam cum huiusmodi verbis. **¶** Tempus est te assumendi ad me matrem meam. Sicut enim terram gaudio repleuisti. ita fac celestia gratulari. Patris mei mansiones iocundas redde: sanctorum meorum spiritus consolare. Ne turberis deserens corrumpendum cum suis vanis concupiscentiis mundum. adeptura celeste palatium. Nec o mater

terreat te carnis sequestratō. que ad vitam vocaris ppetuā. ad gaudiū
indeficiens. ad pacis requiem. ad conuersatōnem securā. ad refectōez
interminabilem. ad lucem inaccessibilem. ad diem non vesperscentem.
ad gloriā inenarrabilem. ad meipsum tuum filiu vniuersitatis facto
rem. Ego enim sum vita eterna. dilectō incomparabilis. habitatō ines
fabilis. lumen nesciens tenebras. inestimabilis bonitas. **B**a sine trepi
datōne terre quod suum est. Non te quisqz de manu mea rapiet quoniā
in manu mea sunt omnes fines terre. **B**epone mihi corpus tuum. quia
in vtero tuo posui diuinitatem meam. Non gloriabitur super te mors.
quia vitam genuisti. Non obfuscabit te caliginis vmbra. quia lumē pe
peristi. Non concisionis p̄ritō te attinget que meum vas fieri meruisti
Veni iam ad eum q̄ ex te nat⁹ est receptura materni vteri pignora. edu
catōnis mercedem. lactis ⁊ esce vicissitudinem. habita cum vnigenito.
festina adherere filio. **N**oui enim q̄ alterius affectu filii non angustie
ris. **Q**ui te virginem matrem exhibui. totius mūdi exhibeo te murum.
archam saluandorum. pontem fluctuantium. baculum imbecillium. sca
lam ad celos ascendentium. ppiciatricem peccantium. **A**dducam autē
apostolos ad te quorum ac si meis sepeliaris manibus. **B**ecet nāqz vt
spiritualis mee lucis filii quibus sanctum tradidi spirituz tuum corpus
sepeliāt. ⁊ ip̄i in tuo admirabili funere meā p̄sonā impleāt. **P**ost horum
narratōnem dat angel⁹ virgini brauiū palme missum ex paradisi ppagie
ad certitudinem aduersus corruptōem mortis victorie et vestimēta fu
nebria. **A**c celum quo venerat repetit. **¶** **B**eata maria puocans
amicos ⁊ cognatos dixit. **N**otū vobis facō me a tēporali vita fore trā
situram. **O**portet ergo vigilare. quia vnoquoqz transeunte diuina vir
tus angelozū ⁊ maligni spūs ad moriētis lectum veniūt. **H**is dictis om
nes flere ceperūt ac dicere. **T**u times facies spirituum que auctoris oīm
mater effici meruisti. que p̄donem inferni genuisti. q̄ sup cherubin et se
raphin p̄paratum habere solium meruisti. **Q**uid igitur nos faciemus.
aut qualiter fugiemus. **A**derat multitudo mulierz flentium ⁊ dicentium
ne se orphanas dereliqueret. **B**eata autem virgo eas p̄solans ait. **S**i
vos corruptibiliū natozū matres nō toleratis ab eis modicum separari
quomō ego mater et virgo desiderare non debeo ad meum p̄gere filiu
dei patris vnigenitū. **S**i quelibz vestz aliquo orbabit filio cōsolabitur
supstite vel nascituro. **E**go autem que vnica possideo ⁊ incorrupta ma
neo. quomō ad eum nō p̄perem anxia q̄ oīmū est vita. **B**um autēz bec
agerētur beatus iohānes adueniēs quomodo res se habeat p̄cuuctatur
Cui cum virgo suam celestem migratōem annūciasset. ille in terra pro
stratus cum lacrimis clamabat. **Q**uid sumus nos domie quoniam sup
nos tātas tribulatōnes inducis. **U**t quid poti⁹ de corpe me nō eduxisti
vt magis sepultus fuisset a domi mei matre qz eius funeri interesset.

.CXXIII. De Assumptione V. Marie.

Quem virgo flentē in thalamū introducens palmā ⁊ vestimēta ostēdit. ⁊ post hoc in lecto sibi ad sepulturā strato requeuit. Et ecce validissimus tonitruū sonus auditur. turbo quasi nubes candida generatur ⁊ apostoli aī ianuam domus virginis instar imbrium collocantur. Qui cum de hoc plurimū mirarentur. iohannes ad eos p̄grediens reuelat que beate virgini p̄ angelum nunciata erant. Qui cum omēs flerent. iohānes eos consolār⁹ est. Beteris igitur lacrimis introierūt. ⁊ beatā virginē reuenter salutātes eam adorauerūt. Et illa. **Aue** filii vnigeniti mei. Et dū modum aduētus eoz ab eis audiuisset. illa eis omia manifestat. Cui apostoli. In te celeberrima virgo q̄si ip̄m dñm ⁊ maistr̄ nostrum aspicientes cōsolabamur. Hoc solū refrigeriū habem⁹ q̄ te mediatricem ap̄ dēū nos habere speramus. Que cū paulū nomiātim salutasset. ille ait. **Aue** imperatrix mei solamis. licet. n. in carne xp̄m non viderim: cum tñ te in carne video. ac si ip̄m videā consoloz. Usqz ad hunc diem deum te genuisse gentib⁹ p̄dicabam. ammodo te ad ip̄m translata esse docebo. Post hoc ea q̄ angel⁹ attulit ei. virgo ostendit. ⁊ de lucernis vsqz ad obitum nō extinguendis admonuit. **Aderāt. c. xx.** virgines in ei⁹ obsequium occupate. Beinde vestimenta funebria induens. ⁊ omnib⁹ valedicens. corp⁹ ad exitum in lecto componit. petro ad caput posito. iohanne ad pedes locato. ceteris aplis lectū ambientib⁹ ⁊ dei genitricem laudantibus **Petrus** igitur inchoās dixit. Gaude celestiu thalamozū sponsa et trifidum ardui lumis candelabrum. p̄ quam est eterna claritas manifestata. **Hoc** at scz ap̄los ad dormitōz sacratissime virgis cōuenisse testatur beatus german⁹ cōstantinopolitan⁹ archiep⁹s dicens. Licet inuitabilem mortē o dei genitrix humane nature suscepis. non tamen dormitabit neqz dormiet q̄ nos custodit oculus tuus. Nō enim sine testimonio trāsmigratō tua. nec mendax dormitō. Celum enarrat gloriā eoz q̄ sup te cecinerunt. terra de illis exhibet veritatem. nubes vociferant honorem qui ex eis tibi administratus est. angeli factum in te obsequiū p̄dicant. quo videlicet apostoli ad te in hierusalem cōuenerunt. **Adagn⁹** quoqz dyonisius ariopagita hoc idem testatur dicens. Nos vt nosti et ip̄e ⁊ multi ex fratrib⁹ nostris ad visionē corpis qd̄ deū suscepit uenimus. **Presto** at erat iacob⁹ frater dei ⁊ petr⁹ eximia ⁊ maria theologoz summitas. Beinde placuit q̄ post visionē ⁊ vniuersi summi sacerdotes hymnisarent put vnusquisqz esset immense virtutis bonitatis viuifice ⁊ infirmitatis. **Ad** Subsecut⁹ aut sanct⁹ cosmas suam narratōnem ait. Post hoc aut tonitruū magnū totā domum cōcussit. ⁊ spiritus fragrās domū tāta suauitate repleuit vt cūctos q̄ aderāt exceptis apostolis ⁊ trib⁹ virginib⁹ lucernas gestantib⁹. ingens sopoz opprimeret. **Bñs** enim cum multitudine angeloz descendēs animam matris sue assumpsit. **Tāta** aut ei⁹ anima claritate resplenduit. vt null⁹ apostolorum

in eā respicere posset. Dixitq; dñs petro. Corp⁹ matris mee cū omni re
uerētia sepelire. ⁊ trib⁹ dieb⁹ illud cū diligentia custodite. Ego quippe
tūc veniā. ⁊ illud ad incorruptōz transferā. ⁊ fili meū claritate induam
vt id qđ acceptū est. ⁊ id qđ accepit piter cōueniant ⁊ p̄cordent. **R**e
fert quoq; et idem sanct⁹ cosmas terribile ⁊ mirabile misterii quod nō
indiget naturali discussione. nec curiosa inuestigatōe cū omnia q̄ de dei
genitrice dicunt^r sint supnaturalia. et admiranda et tremēda poti⁹ q̄z in
uestigāda. Egressa vt ait de corpe ei⁹ ania hec verba ptulit corp⁹. Bra
tias tibi ago dñe q̄ tua suz digna glā. Memēto mei. qm̄ tuū sum figmē
tum et tuum suauū depositum. Exp̄gefacti igitur vt ait ceteri videntes
virgis corp⁹ exanime cōtristari plurimū ac gemere ceperunt. Tollentes
igitur apli corp⁹ ad monumentū ferebāt. incipiente petro psalmum. In
exitu isrl' de egypto. Ehozi quoq; angeloz virginez laudāt. ita qđ hieru
salem ad tātā gloriā est cōcussa. Tūc summi sacerdotes cum gladiis
et fustib⁹ multitudinem mittūt. Un⁹ at impetum faciens ad grabatum
accessit. cupiens ad terrā trahere corp⁹ genitricis dei marie. Qui quia
indigne tāgere nitit^r. ei⁹ tactu manib⁹ merito puatur. Utraq; nāq; ma
nus a cubitis euulsa abscidit. Illisq; ad ḡbatuz pendētibus dolore hor
ribili cruciatur. Implorat at veniā ⁊ p̄mittit emendā. Cui petrus. Nul
latenus veniā p̄sequi poteris. nisi corpus p̄petue virgis osculeris. ⁊ cri
stum ex ea p̄pagatū dei filiū esse cōfitearis. Qđ cum fecisset man⁹ vnde
auulse fuerāt cubitis sunt adiūcte. Accipiensq; petr⁹ vnuz dactilum ex
palma dedit illi dicens. Glade ingrediere ciuitatē ⁊ pone sup infirmos.
⁊ omēs q̄ crediderit recipient sanitatē. Peruenientes igitur apli ad pre
dium gethsemani. inuenerūt ibi sepulcrū simile xp̄i sepulcro mirifico.
vbi corp⁹ cū multa reuerentia posuerūt. illud sublimissimū dei vas tāge
re nō audentes. sed hinc inde ap̄p̄hensa sindone deponentes. Quo mu
nito dum apli ⁊ discipuli dñi iuxta mandatū domi circa sepulcrū starēt.
tercō die nubes splēdidissima sepulcrū circūdedit. voces āgelice resonāt
ineffabilis odor sentit^r. Sit omib⁹ stupor imensus. dū dñm illuc cernerēt
descendisse. ⁊ corp⁹ virgis cū glā tā imensa trāsferre. Osculātes igitur
apli sepulcrū. in domū euāgeliste ⁊ theologi sancti iobānis reuerſi sunt.
tāte virgis custodez laudātes. Un⁹ at ex aplis tātis solēnis defuit. Qui
tāta mirabilia audiens ⁊ admirās. sepulcrū sibi ap̄iri instāt⁹ postulabat
vt hoz oīm cognosceret veritatez. Qđ cū apli renuerēt. sufficere sibi tā
toz testimonia asserētes. ne forte si hoc ifideles itelligerent. corp⁹ furto
sublatū esse p̄dicarent. ille p̄tristatus dicebat. Cur me silez vobis p̄mūis
nr̄i thesauri portōe fraudatis. Tandē sepulcrū ap̄ientes. corp⁹ mime in
uenerūt. s; tm̄ vestimēta ⁊ sindonez repererūt. **I**n euthimiata
quoq; historia libro. iiii. cap. xl. sanctus germanus p̄stātinopolitanus ar
chieps se reperisse dicit. qđ ⁊ magnus damascenus silr attestat qđ sacre.

memorie pulcherrima augusta cū apud cōstātinopolī multas ecclās erexit
set. iter ceteras apud balthernas admirabilem ecclām tpe martiniāni i
parozis ad honorē sacre virgīs edificauit. Et cōuocās iuuenales archi
epm hierosolimitanū. 7 alios palestine epōs. q̄ tunc in vrbe regia mora
bātur ppter sinodū q̄ facta est calcedonie. dixit eis. **A**udiuim⁹ corp⁹ san
ctissime virgīs in predio gethsemani tumultatum. **V**olum⁹ igitur ad cu
stodiā h⁹ vr̄bis corp⁹ illud cū debita reuerentia huc trāsferre. **C**ui cū iu
uenalis respōdisset corp⁹ illud sicut ex antiq̄s historiis cōpit in gloriā
esse trāslatum 7 sola vestimēta in monumento cū sindone remāsisse. ipsa
vestimenta dicit⁹ iuuenalis cōstātinopolī misit. 7 in dicta ecclā honorifi
ce collocantur. **N**ec me q̄sq̄quam p̄prio hoc arbitretur sensu finxisse. s̄ ea
posui q̄ p̄ doctrinā 7 studiū lectōis eaz̄ didici q̄ verissima traditōe a pri
orib⁹ acceperūt. **D**ucusq̄ sunt verba q̄ in p̄dicto s̄mone habentur. **C**e
rum iohānes damascen⁹ q̄ 7 ip̄e grecus extitit plura mirāda de hac sa
cratissima virgīs assumptōe p̄secutus est. **A**it. n. in s̄monibus suis. **H**o
die sacratissima virgo celesti thalamo inuebitur. **H**odie sacra 7 anima
ta archa q̄ intra se suum tulit artificem in tēplo n̄ manu facto repoitur.
Hodie sacratissima colūba inocens et simplex euolās ex archa. i. ex cor
pore qd̄ deum suscepit. pedib⁹ suis req̄em adinueit. **H**odie immaculata
virgo terrenaz̄ passionū nescia imo celestib⁹ intellectib⁹ erudita non in
terrā abiit sed vere celū animatus appellata in celestib⁹ tabernacul⁹ habi
tat. **L**icet. n. naturalif̄ sacerrīa beataq̄ anima tua a glorioso tuo corpo
re separetur 7 sepulture corp⁹ tradatur. **V**erū nō māet in morte nec dis
solvitur in corruptōe. **C**ui⁹. n. pariētis virgītatis inuolata p̄mansit. huius
7 migrātis corp⁹ irresolutū p̄ omīa p̄seuerat. 7 ad meliorem sanctōrem
q̄ vitam traducitur. nō morte dissolutū. sed etiā in eterna secula p̄māsu
rum. **S**icut. n. sol iste splēdid⁹ ac lucifluus sublunari corpe latens ad bre
uem horā videtur quodā mō deficere. tñ ip̄e suo nō p̄uabitur lumie h̄is
in se pennem fontē lumis. **S**ic 7 tu fons veri lumis. inconsumptus vite
thesaur⁹. licet quodam breui interuallo tēpis corpaliter morti sis addi
cta tñ copiose nobis infundis indeficientis lumis claritatem. **H**inc sa
cra tua obdormitō nō est mors appellanda. sed trāsmigratō siue recess⁹
seu magis pp̄rie aduentus. **D**iscedēs enim a corpore aduenis celo. **T**i
bi obuiant angeli 7 archangeli. ascensum tuū horrēt spūs immūdi. **N**ō
iuisi virgo beata in celum vt helyas. neq̄ vt paulus vsq̄ ad terciū ce
lum ascēdisti. sed vsq̄ ad regalez thronū filii tui attigisti. **M**ors aliorū
sanctorū bñdicitur. eo q̄ ip̄os beatos exhibet. **I**n te at̄ hoc locū nō habz
Mors. n. tua nec beatitudo tua. nec trāsmigratō tua. nec p̄fectō tua.
Sed nec recessus largitur tibi beatitudis securitatez̄. **D**im. n. bonorum
q̄ humanā mentem excedūt. tu p̄ncipiū medium 7 finis. **T**ua securitas
7 vera p̄fectō 7 sine semie cōceptō. diuina inhabitatō. **U**n̄ vere dixisti

non a morte sed ab ipsa conceptioe ab omni bus generatōib⁹ te beatifica
ri. Hinc te mors nō beavit. sed tu mortez clarificasti. solues e⁹ melliciaz
mortemqz cōuertens ī gaudium. Si. n. de⁹ dixit. ne forte p̄boplastus
extendat manum suā z arripiat de ligno z viuat in eternū. quō q̄ ipaz vi
tam portauit. vitā sine p̄ncipio. vitā sine fine. nō viuet in seculum sempi
ternum. Olim deus parentes humāi generis in morte pcti dormientes
inobedientie precipitio iam sepultos. pcti crapula iam fetentes. exules
de paradiso expulit. Nunc at̄ hanc q̄ toti humano generi vitaz attulit dei
ac patris obedientiam exhibuit. toti⁹ passiōis imissionem excussit. quō
paradisus nō suscipiet. celū gaudens ianuas nō patefaciet. Eua serpenti
aurez exhibuit. pestiferz vir⁹ hausit. voluptatib⁹ allicif. ptus dolori subiu
citur. z cū adaz p̄demnatur. Hanc aut̄ vere beatam. q̄ aurem inclinauit
deo quaz spūsanct⁹ repleuit. q̄ paternaz misericordiam ī vtero baulauit
q̄ sine viri p̄tactu p̄cepit. sine dolore pepit. quō mors absorbet. quō cor
ruptio audet aliqd̄ in corpus qd̄ ipsam vitam portauit. **Q** Addit
quoqz idem damascenus in eisdem s̄monib⁹ dicens. Uex ap̄los q̄ vbi
qz terraz dispersi hoīm piscatōi vacabāt. sagena verbi hoies de profun
dis tenebris ad celestē mensaz curie seu solēnes patris nuptias educētes
diuinum p̄ceptum quasi sagena quedā vel nubes e fimbis terre hieru
salem cōtulit. vltra quasdā aquas cōgregans z colligēs. Tūc q̄dez adā
z eua p̄mi parentes exclamauere. Veni ad nos o sacz z salutiferū cella
rium tu nostz implesti desideriu. Ecōtra sanctorz caterua q̄ corporalif
aderat dicebat. Adane nobiscū p̄solatō nostra. ne derelinqs nos orpha
nos. quā habem⁹ laboz solatiū. sudoz refrigeriū. tibi viuenti cōuiuere
tibi morienti cōmori glōsum. Nobis. n. hec vita quō vita. tua destitutif
p̄sentia. Hec z his similia vt arbitror apostoli cū reliq̄ plenitudine eccle
crebris singultibus querelas interrūpentib⁹ p̄ponebāt. Illa ad filiū cō
uersa ait. Tu dilectis filiis quos fratres appellare placuit de meo disces
su dolentib⁹ fias cōsolator. z impositōi manuum meaz appone benedi
ctōnem sup b̄ndictōnem eoz. Beinde extendens manus. fidelium colle
gium b̄ndixit. z addidit. In manus tuas dñe cōmendo spirituz meum.
Fili suscipe animā meā tibi dilectā. quā inculpatam seruasti. Tibi z nō
terre cōmendo corpus meū. custodi illud integruz qd̄ tibi inhabitare cō
placuit. Trāffer me ad te vt vbi tu es viscerz meoz ptus. sim z ego tibi
cohabitans. Illic itaqz talia sunt audita. Surge itaqz veni dilecta mea
o pulcra in mulieribus. pulcra es amica mea. z macula nō est in te. Hec
beatissima virgo audiens. cōmendat in man⁹ filii spūm suum. Profusif
autē lacrimis apostoli figūt oscula tabernaculo domi b̄ndictōne et san
ctitate ex cōtactu sacri corpis adimpleti. Tūc morbi z demones fugan
tur. aer z celū sanctificat. spūs ascēsiōe. terra corpis depositōe. aq̄ vero
corpis ablutōe. Abluitur. n. sacz corp⁹ aq̄ mūdissima. n̄ ab ipsa mūdātū

sed ab ipso sanctificata. Beinde sacre corpore munda sindone inuolutum lecto supponitur. lampades choruscant. ungueta redolent. hymni angelici resonant. Apostolis atque aliisque sanctis qui aderant diuinas odas modulantibus. archa domini e monte syon sacris apostolorum cervicibus imposita ad sacratissimam villam gethsemani adducitur. angelis antecedentibus et subsequentibus aliisque sacrum corpus velantibus tota ecclesie plenitudine comitante affuerunt et quidam iudeorum fermento veteris consuetudinis obstinati. Referunt etiam cum iam e monte syon descenderet sacre corpore dei genitricis ferentes. hebreum quendam organum dyaboli. temerario actu impetu. dyaboli quoque impulsu incursum. ad sacre corpore accessisse. ad quod angeli trepidabant accedere. ac utraque manu furibunde lectum arripientes ad terram traxisse fertur tamquam manum illi tanquam ligna arida decidisse. Eratque videre tanquam truncum inutilem donec fides mentem alterauit. sui quoque sceleris penituit ingementes. Hi autem qui portabant feretrum steterunt donec miser imponens manum sacratissimo corpori ad tactum eius in statum pristinum reuocatur. Inde igitur aditur gethsemani. ubi oscula. complexus. hymni sacri. lacrimae. sudoris gutte fluentes et sic sacre corpore venerabili in sepulchro ponitur. Sed non est derelicta anima tua in inferno. nec corpus tuum vidit corruptionem. Becebat autem dei sacrarium fontem indefossum. agrum inaratum. vineam non irrigatam. oliuam fructiferam terre gremio non teneri. Beceuit matrem a filio sublimari ut ad ipsum ascendat sicut ad ipsum descendat. ut quae in partu seruauit uirginitatem. post mortem corpus non videat corruptionem. et quae creatorem portauit in sinu. in diuinis tabernaculis commoretur. et quam pater desponsauit in sponsam. in caelestibus thalamis consuetur. et a matre quae sunt filii possideantur. **Hec dicit d. mascenus.** **S** Sanctus quoque augustinus. in quodam sermone eius sacratissimam assumptionem multipliciter ostendit dicens. **B**e sanctissimo corpore perpetue uirginis eiusque sacre anime assumptione loqui suscipientes hoc primum dicimus. quod in scripturis postquam eam dominus in cruce discipulo commendauit nihil de ea reperitur. propter quod quod lucas commemorat in actibus dicens. **H**i omnes erant pseuerantes unanimiter in oratione cum maria matre iesu. **Q**uid ergo de morte. quod de eius assumptione dicendum est unde scriptura nil commemorat nisi querendum ratione quod consentiat veritati. **F**iat ergo ipsa veritas autoritas. sine qua nec ualet autoritas. **A**d mores igitur conditionis humanae mortem illam subisse temporalem dicere non metumus. **S**ed si dicimus eam resolutam in communem putredinem vermum ac cinerem. deliberandum est si tante conueniat sanctitati. tante aule dei prerogatiue. **S**cimus. enim dictum primo parenti. quod puluis es et in puluerem ibis. **H**anc conditionem caro christi euasit. quae corruptionem non sustinuit. **E**xcipitur ergo ab illa generali sententia de uirgine sumpta natura. **A**d uieri quoque dominus dixit. **M**ultiplicabo erumnas tuas. **I**n dolore paries. **E**rumnam maria sustinuit. cuius animam gladius pertransiuit. **S**ed sine dolore genuit. **M**aria ergo et si

cōmunicat erūnis eue. nō tñ cōmunicat pturiēdo cuz dolore. Excipitur ergo a qbusdā generalib⁹ quā tanta attollit dignitatis p̄rogatiua. Si ergo dicim⁹ mortez eā subiisse. nec tñ vinculis e⁹ retineri. nūq̄d impiū erit si voluit dñs integz matris virginitatis suare pudorez. cur nō velit in corruptā a putredis suare fetore. **N**unq̄d nō ptinet ad benignitatē domini matris suare honorem. q̄ legem soluere nō venerat. sed adimplere. **Q**ui. n. in vita p̄ ceteris illā ḡtia sui p̄cept⁹ honorauit. piū est credere eā in morte singulari saluatōe z spēali ḡtia honorasse. **P**utredo z vermis humanē est opprobrium p̄dicōis. **A**b hoc opprobrio cū iesus sit alien⁹. natura marie excipitur. quaz iesus de ea assumpsisse. pbatur. **C**aro. n. iesu caro est marie. quā sup astra trāsuevit: honorās oēs humanā naturā. z mlto maḡ maternā. **S**i natura matris est fili⁹. cōueniens est vt sit et filii mater. nō q̄ntum ad vnitatem psone. sed q̄ntum ad vnitatem corpalis nature. **S**i. n. vnitatem facere pōt ḡtia sine pprietate spēalis nature. q̄nto maḡ ḡtie vnitatis z corpalis specialis natiuitas **U**nitatis ḡtie est vt discipuloz in xp̄o. de q̄bus dicit. **E**t sint vnū sicut z nos. **E**t p̄ ea: **P**at̄ volo vt vbi sum ego z illi sint mecū. **S**i igitur secum habere vult eos q̄ hic sua fide vniti vnū cū eo esse iudicātur. q̄d existimādū est de matre vbi digna fit haberi nisi in p̄sentia filii. q̄ntuz igitur intelligo. quātum credo marie aīa excellentōri q̄daz p̄rogatiua a filio honoratur. possidēs in xp̄o corp⁹ suū qd̄ genuit glorificatū. z q̄re nō suū p̄ qd̄ genuit. **S**i nō obuiauerit necdū p̄specta autoritas vere credo z p̄ qd̄ genuit. **Q**uia tāta sāctificatō dignior est celo q̄z terra. **T**hronū dei. thalamū sp̄sli. domuz domi atqz tabernaculū xp̄i. dignum est ibi esse vbi ip̄e est. **T**ā p̄ciosuz thesaurum dign⁹ est celū q̄z terrā suare. **T**antaz integritatem merito incorruptibilitas. nō putredis vlla resolutō seq̄tur. **A**llō sacratissimū corpus in escā vermib⁹ traditū. qz sentire nō valeo. dicere p̄timeſco. **Q**uā existimatōez p̄cul pellit incōpabilis ḡtie mun⁹. **Q**d me dicere multaz scripturarum cōsideratō inuitat. **S**uis aliq̄n ministris veritas ait. **U**bi ego sum illic z mīster me⁹ erit. **S**i hec est general̄ sn̄ia oīm p̄ fidem z opatōz xp̄o ministrantiū. q̄ntomaḡ q̄dam nō spēaliter marie q̄ absqz dubio omī ope ministratrix extitit. q̄ hunc in vtero gessit. p̄tuz p̄fusum aluit z fouit. et in p̄sep̄io reclinauit. z fugiens in egiptū abscondit. z oēs infantia ei⁹ p̄secuta. vsqz ad crucem ab ei⁹ nō recessit sectatu. **N**ō potuit at̄ ei⁹ diuinitatis nō esse credula q̄ se nouerat hūc nō virili semie sed diuio spiramie concepisse. **U**n̄ de filii potestate tāqz de dei virtute nō nutabunda deficiente vino dixit. **U**inū non h̄nt. sciens eū hoc potuisse. qd̄ eum mox cōtigit miraculo cōpleuisse. **E**cce igitur maria fide z ope xp̄i ministratrix. si ibi nō fuerit vbi xp̄c mīstros suos vult esse. vbi ergo erit. z si ibi fuerit nunq̄d eqli ḡtia. z si eqli ḡtia. vbi equa dei cēsura q̄ reddit vnicuiqz p̄m merita. **S**i merito p̄re oibus marie viuenti tāta est ḡtia donata. z ḡtia mortue

erit minuenda. absit Si. n. oim sanctorum mors est preciosa. marie sane est preciosissima. Confitemur igitur cetero maria ad eternitatis gaudium assumptam benignitate christi. et honorabili suscepta ceteris. quam gratia honoravit per ceteris. Atque ad communem humanitatem non esse abductam post mortem putredinis videlicet vermis et pulueris. quod suum et omnium genuit saluatorem. Si elegit diuina voluntas inter ignium flamas puerorum vestimenta seruare illesa. cur abnuat in matre propria quod elegit in veste aliena. Iona seruare in ventre ceti incorruptum voluit sola misericordia. maria incorruptam non seruat gratia. Seruatus est daniel in desperatissima fame leonum. non suauis da est maria tantis donata etiam meritis dignitatum. Hec ergo cuncta que diximus quod naturam non fuisse cognoscimus. in integritate quam marie plus gratiam quam naturam potuisse non dubitamus. Crisostomus ergo letari facit mariam anima et corpore in se proprio filio. nec ullam sequi corruptionis erunam quam nulla secuta est in pariendo filium integritatis corruptio. ut sit spiritus incorrupta quam tanta profudit gratia. sit integraliter viuens. quod omnium integram genuit vitam. Si ergo dixi ut debui approbata christe tu et tui. Si vero non ut debui. ignosce obsecro tu et tui

CLXV

De sancto bernardo

Bernardus dicitur a ber quod est puteus vel fons et nardus. quod ut dicit glossa super cantica herba est humilis et calide nature et odorifera. Fuit. n. calidus in feruenti amore. humilis in conuersatione. fons in doctrine emanatione. puteus in scientie profunditate. et odoriferus in fame suauitate. Eius vitam guilhelmus abbas sancti theodorici socius beati bernardi. et bernardus abbas bone vallis scripserunt

Bernardus in burgundia castro fontanis ex nobilibus valde ac religiosis parentibus ortus est. Cuius pater decelinus miles seculo strenuus. nec minus deo religiosus. mater vero aaleth nuncupata est. Hec septem filios genuit. sex mares et feminam unam. Mares autem omnes monachos futuros. femina autem sanctimonialis promiserat. Mater autem ut filium prout ediderat. manibus propriis ipsi deo offerebat. Alienis uerbis ipsos nutrire refugiebat. quasi cum lacte materno. materni quodammodo boni infundens ei naturam. Cum autem creuissent quidam sub manu eius erant. heremo magis quam curie nutrebat. cibis grossioribus et communibus pascens eos quasi continuo ad heremum transmittendos. Cum igitur tertium filium scilicet bernardum adhuc gestaret in utero. vidit somnium presagium futurorum. catellum scilicet totum candidum. totum in dorso subrufum. et latrantem in utero se habere. Quod cum cuidam viro dei exposuisset ille prophetica voce respondit. Optimi catelli mater eris. quod domus dei custos futurus magnos contra inimicos dabit latratus. Erat enim predicator